

Türkiye ile Almanya arasında Ticari Mübadelelerin ve Tediye-lerin tanzimi hakkında Ankara'da imza olunan iki Anlaşma ile bu Anlaşmalara bağlı protokol ve mektupların tasdikına dair kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân : 7 . IV . 1944 - Sayı : 5675)

No.
4536

Kabul tarihi
29 . III . 1944

BİRİNCİ MADDE — 18 Nisan 1943 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye ile Almanya arasında Ticari Mübadelelerin ve Tediye-lerin tanzimine dair iki Anlaşma ile bu Anlaşmalarla aynı zamanda imzalanan protokol ve iki heyet reisleri arasında teati olunan mektuplar kabul ve tasdik olunmuştur.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükmünü tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

31 Mart 1944

TÜRKİYE İLE ALMANYA ARASINDA TİCARİ MÜBADELELERİN TANZİMİNE DAİR ANLAŞMA

Türk Hükümeti ile Alman Hükümeti arasında âtideki hususlar kararlaştırılmıştır:

Madde — 1

Türk Hükümeti ile Alman Hükümeti iki memleket arasındaki ticarî mübadeleleri mümkün mertebe inkişaf ettirmeğe gayret edeceklerdir.

Madde — 2

Türk Hükümeti ile Alman Hükümeti aşağıdaki hususlarda mutabık olduklarını beyan ederler:

1. 1 nisan 1943 den 31 mayıs 1944 arasındaki devre esnasında mübadele edilecek mallar, müştereken tesbit edilecektir.
2. İlerideki senelik devreler zarfında iki memleket arasındaki mübadele imkânlarını tetkik etmek maksadiyle bu anlaşmada tesbit edilmiş olan ihbar müddetinden evvel temasa geçilecektir.

Madde — 3

İşbu Anlaşma mucibince, Türkiye'de istihsal olunan veya esaslı surette işlenen ve yahut başka bir şekle ifrağ olunan mallar türk malı, Almanya'da istihsal olunan veya esaslı surette işlenen ve yahut başka bir şekle ifrağ olunan mallar da Alman malı itibar olunur, Almanya tâbiriyle, Alman gümrük ülkesi ve serbest muntakaları ve limanları (Zollauschüsse) kasdolunmaktadır..

Madde — 4

Her iki memlekette, vazifesi Türk - Alman iktisadi Anlaşmalarının tatbikiyle ilgili bütün mese-

leleri tanzim etmek olan, birer Hükümet komisyonu kurulacaktır.

Her iki Hükümet yekdiğerine kendi komisyonunun kimlerden müteşekkil olacağını mümkün olan süratle bildirecektir.

Bu komisyonlar, Reislerden birinin talebi üzerine, toplanacaklardır.

Her komisyondan bir âza, diğeri memleket Hükümet merkezinde, öteki komisyonla, lüzumu halinde, cari muamelât hakkında görüşmeğe memur edilecektir.

Madde — 5

İşbu Anlaşma 31 mayıs 1944 e kadar muteber olacak ve her senenin 30 nisanında feshi ihbar edilmediği takdirde her defasında senelik müddetler için kendiliğinden yenilenmiş olacaktır.

İşbu Anlaşma, makabline şâmil olarak, 1 nisan 1943 den itibaren muvakkaten tatbik edilecektir.

İki Hükümet, katî meriyete girme gününü mümkün olan süratle Berlin'de birbirlerine bildireceklerdir.

Ankara'da 18 nisan 1943 tarihinde Türkçe ve Almanca olarak her bir dil için ikişer aslı nüsha halinde tanzim edilmiştir.

Franz Von Papen

Carl Clodius

N. Menemencioglu

B. Z. Sanus

PROTOKOL

Türkiye ile Almanya arasında ticari mübadelelerin tanzimine dair bugünkü tarihli Anlaşmayı imza edecekleri sırada, iki Hükümet işbu Anlaşmanın 2 nci maddesinin birinci fıkrası hükümlerini tatbik mevkiine koyarak âtideki hususları karar'astırmışlardır.

1. İşbu protokola uygun olarak iki memleket arasında mübadele edilecek olan malların ithali ve ihracı için lâzım olan bütün müsaade ve lisansları mer'î olan umumî rejimleri dairesinde, vereceklerdir.

2. İşbu protokola bağılı 1 numaralı listenin mevzuunu teşkil eden Türk malları, keza bu protokola ekli 1 A listesinde sayılan Alman mallarıyla mübadele edilecektir. Bundan maada işbu protokola bağılı 2 numaralı listede gösterilmiş bulunan Türk malları % 50 sı I A listesinde gösterilen mallar (harp malzemesi, bakır mamulleri ve pancar tohumu müstesna) hırdavatçılık eşyası ve demirden ve diğeri madenlerden mâmûl mallar mukabilinde ve geri kalan % 50 si her nevi alman malları mukabilinde ihraç edilecektir.

3. Mal bedellerinin karşılığını teşkil edenlerden gayri tediyeyle, tediyelelerin tanzimine dair anlaşmanın 13 ncu maddesi mucibince tahassül edebilecek hesap bakiyesi, işbu protokola ek I ve I A listeleri arasındaki mübadelelerin muvazenesine hâlel gelmeksizin, icabına göre, II numaralı listenin karşılığını teşkil eden alman malları veya II numaralı listedeki türk mallarının ihracıyla karşılanacaktır.

4. I numaralı listede anılan malların Türkiye'den ihraçına, I A numaralı liste mucibince Türkiye'ye ithal olunacak veya Türk gümrüklerine vâsil olacak malların kıymeti nisbetinde ve mezkûr I numaralı listenin bazı kalemlerine diğeri kalemlerin zararına olarak yüklenilmesini önliyecek bir seyir şekline göre, I A listesi mallarının mukabilinde, müsaade edilecektir.

İşbu sistem gereği gibi tatbik edilmediği takdirde, Türkiye ile Almanya arasındaki bugünkü tarihte imzalanan ticari mübadelelerin tanzimine dair Anlaşmada derpiş olunan Hükümet komis-

yonları, taraflardan birinin talebi üzerine, vaziyete çare bulmak gayesiyle müdahale edeceklerdir.

II numaralı listede anılan mallar ile bunların karşılığını teşkil eden mallar arasında yapılacak mübadeleler için de aynı usul tatbik olunacaktır.

I ve I A listeleri mucibince yapılacak mübadeleler ile II numaralı liste ile ilgili bulunan mübadeleler, II numaralı liste karşılığı olarak Türkiye'ye vâkı Alman ithalâtı kıymetini, bu Anlaşmanın tatbiki müddetince I A numaralı liste mucibince yapılacak Alman ithalâtı kıymetini hiç olmazsa % 86 sını teşkil edecek bir cereyan tarzına göre vâkı olacaktır.

Yukarıdaki hükümler mahfuz kalmak şartıyla, işbu Anlaşmanın tatbiki müddetince, kıymetler arasındaki muvazene prensibinden, iki Hükümetçe kararlaştırılacak miktarlar nispetinde, muvakaaten inhiraf olunabilecektir.

Tâyin edilmiş bulunan işbu fark hadlerine vâsıl olununca her iki Hükümet muvazeneyi temine hâdim tedbirleri alabileceklerdir.

Her iki hükümetten birinin talebi üzerine bu gibi muvazene farklarını önlemek veya bozulan muvazeneyi, yukarıki fıkra hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, yeniden tesis çarelerini araştırmak gayesiyle temasa geçilebilecektir.

5. Türkiye'den Almanya'ya ve Almanya'dan Türkiye'ye ihraç olunacak malların bedeli, satış mukaveleleri hilâfına hüküm bulunmadıkça, ithal oldukları memlekete gümrüklenmelerinden en geç bir ay sonra tediye olunur.

Vâki siparişlerin, kısmen avans suretiyle tediyesine, işbu avanslar ticarî teamül hadleri dahilinde bulunmak şartıyla, yukarıdaki hükmün mâni bulunmadığını beyanda her iki hükümet muatabıktır.

6. Protokolün meriyetten çıkmasına çok yakın bir tarihte akdedilmiş olması ve yahut malların teslimi, mahiyetleri icabı olarak, protokolün meriyet müddetinden daha uzun bir zamana ihtiyac göstermesi dolayısıyla, Protokola ek listelerde yazılı mallara ait mübaya mukavelelerinin tatbik müddeti işbu Protokolün muteber olduğu müddeti geçtiği takdirde, bu mukaveleler Türkiye ile Almanya arasındaki ticarî mübadelelere dair anlaşmaya uygun olarak ve işbu protokolün hükümleri dairesinde icra edilecektir. Buna binaen bu kabül mukavelelerin icrasından tahassül eden meblâğlar, yukarıda zikredilen anlaşmanın ve işbu protokolün hükümleri dairesinde 31 Mayıs 1944 den sonra karşı taraf memlekettten mal mübayaası için kullanılabilir.

Ancak, şurası mukarrerdir ki Türk mallarının ihraç imkânları buna lüzum gösterdiği takdirde, iki hükümet işbu protokola bağlı listelerde yazılı mallara ait kontenjanları müştereken gözden geçirebileceklerdir.

Ankara'da 18 nisan 1943 tarihinde Türkçe ve Almanca olarak her bir dil için ikişer aslı nüsha halinde tanzim edilmiştir.

Franz Von Papen
Carl Clodius

N. Menemencioğlu
B. Z. Sanus

Liste - I

T ü r k m a l l a r ı	Fob kıymet T. L.
1 - Tiftik, 2 - Pamuk döküntüsü, 3 - Kenevir elyafı, 4 - Keten elyafı, 5 - İpek döküntüsü, 6 - Yünlü ve pamuklu paçavra, 7 - Afyon, 8 - Yağlı taneler, 9 - Palamut hulâsası, 10 - mazi, 11 - Pamuk, 12 - Bakır, 13 - Antimuan, 14 - Palamut, 15 - Küçük baş hayvan derisi 16 - Tütün, 17 - Fındık, 18 - Taze, tütsülenmiş, tuzlu veya konserve balık (bunların ambalâjı için lâzımgelen teneke temin edilecektir) ve balık maddeleri.	40 000 000

Liste - I A

A l m a n m a l l a r ı	Cif kıymet T. L.
1 - Harp malzemesi, 2 - Demir ve çelikler, makineler, nakil ve cer vasıtaları, 3 - Bakır mamulleri, 4 - Tıbbi ecza, 5 - Kâğıt ve selüloz (Alman Hükümeti en aşağı 2 500 ton miktarında selüloz vermek için gayret sarfedecektir), 6 - Pancar tohumu veya mümkün olmazsa, mutabık kalınacak diğer maddeler	40 000 000

Liste - II

T ü r k m a l l a r ı	Fob kıymet T. L.
1 - Tütün, 2 - Kuru üzüm, 3 - İncir ve hurda, 4 - Fındık, 5 - Sair kuru meyveler, 6 - Bağırsak, 7 - Meyanköktü hulâsası ve balı, 8 - Kitre, 9 - Sünger, 10 - Muhtelif meyve ezmeleri, 11 - Taze, tütsülenmiş, tuzlu veya konserve balık (bunların ambalâjı için lâzımgelen teneke temin edilecektir) ve balık maddeleri, 12 - Muhtelif maddeler	22 000 000

TÜRKİYE İLE ALMANYA ARASINDAKİ TEDİYELERİN TANZİMİNE DAİR ANLAŞMA

Türkiye Cümhuriyeti Hükümeti ile Alman Hükümeti âtideki hükümler hakkında mutabık kalmışlardır:

Madde — 1

İşbu Anlaşmanın çerçevesi dahilinde tediye vecibeleri bahis mevzuu oldukça Türkiye ile Almanya arasındaki tediye hizmeti Türkiye'de munhasıran Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası ve Almanya'da münhasıran «Deutsche Verrechnungskasse» vasıtasıyla ifa edilecektir.

Madde — 2

Bugünkü tarih ile imzalanmış olan Türk - Alman mal mübadelesinin tanzimine dair Anlaşma ya tevfikân ticari mübadelelerden mütevellit olarak Türk alacaklılar lehine Alman borçlular ve

Alman alacaklılar lehine Türk borçlular tarafından yapılacak tediyat ve kezalik, diğer Anlaşmalar mevzuatına tabi tediyeler hariç olmak üzere bütün sair tediyat, her iki memleketin birinden diğerine sermaye naklini tazammun veya döviz ihracını intaç etmemek ve her iki memlekette cari umumî rejime müteallik ahkâm mahfuz kalmak şartıyla işbu tediye Anlaşmasının hükümlerine tabi olacaklardır.

Madde — 3

İşbu Anlaşma ahkâmı mucibince Türkiye için tediyat yapacak Alman borçlular borçlu buldukları mebalîği vâdelerinde Berlin'de «Deutsche Verrechnungssasse» tarafından Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası namına Rayşmark üzerinden açılmış bulunan faizsiz (A) hesabına Rayşmark olarak yatıracaklardır.

Madde — 4

İşbu Anlaşma ahkâmı mucibince Almanya için tediyat yapacak Türk borçlular borçlu oldukları mebalîği vâdelerinde, Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası tarafından Berlin'deki «Deutsche Verrechnungskasse» namına Türk lirası üzerin den açılmış bulunan faizsiz (A) hesabına Türk lirası olarak yatıracaklardır.

Madde — 5

Her iki memleketin borçluları tarafından yukarıki 3 üncü ve 4 neü maddeler mucibince vâki tediyat ibra hükmünü haiz olacaklardır.

Madde — 6

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ile «Deutsche Verrechnungskasse» işbu Anlaşma mucibince icra ettikleri tahsilâta ait ibranameleri birbirlerine günü gününe göndereceklerdir.

Her tahsil ibranamesi rayşmark üzerinden meblâğr, karşısında Türk lirası miktarını ve kezalik hak sahiplerine tediyatı teshil için muktazi kayıtları ihtiva edecektir.

Bir matlûp Türk lirası veya Rayşmaktan gayri bir para üzerinden tâyin edilmiş bulunması halinde bu dövizin balîği dahi, mevzuubahis ihbarnameler üzerinde gösterilecektir.

Madde — 7

Türk liralasının Rayşmarka ve Rayşmarkların Türk lirasına tahvili tarzı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile Reichsbank tarafından müştereke tesbit edilecektir.

Şurası mukarrerdir ki her iki müessese tarafından bu suretle tesbit edilen Rayşmark - Türk lirası rayieci, işbu anlaşmanın dokuzuncu maddesinde derpiş edilen günlük mahsup rayieci olarak tatbik edilecektir.

Matlubat Rayşmark veya Türk lirasından gayri paralar ile muharrer bulunduğu takdirde tahvil muameleleri, Türkiyede İstanbul Borsası rayieç kayıtlarına ve bu kayıtların fıkdanı halinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının resmî rayieçlerine ve Almanyada Berlin Borsasının resmî kayıtlarına ve bu kayıtların fıkdanı halinde mevzuubahis paranın Almanya dahilinde muteber mahsup rayieçlerine istinaden icra edilecektir.

Madde — 8

Hak sahiblerine yapılacak tediyeler işbu anlaşmanın üçüncü ve dördüncü maddelerinde mevzuubahis «A» hesaplarının mevcutları nisbetinde ve para yatırıldıkça, zaman sırasıyla, her memlekette millî para üzerinden olmak üzere Türkiye'de Cumhuriyet Merkez Bankası ve Almanya'da «Deutsche Verrechnungskasse» marifetiyle yapılacaktır.

Madde — 9

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ile «Deutsche Verrechnungskasse» iki «A» hesabı bakiyeleri arasında her gün bir mahsup muamelesi yapacaklardır. Bu mahsup muamelesinin teknik şekillerini her iki müessese müştereken tesbit edeceklerdir.

Madde — 10

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve «Deutsche Verrechnungskasse», iki Hükümet arasındaki hâsıl olacak Anlaşmaya tevfikân (A) hesabına avans ve alelhesap tediyeler kabul edecekler ve bunlara ait ihbarnameleri işbu Anlaşmanın 6 ncı maddesine tevfikân birbirlerine göndereceklerdir.

Madde — 11

Her iki Akidın salâhiyettar makamları, kendi memleketlerine mensup ithalâtçıların, tediyeelerini işbu anlaşma hükümlerine tebaan icra etmeleri hususunda nazaret edeceklerdir.

Madde — 12

İşbu Anlaşmanın iyi bir surette işlenmesini temin için muktazi teknik şekilleri tesbit etmek Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile «Deutsche Verrechnungskasse» ye ait olacaktır.

Madde — 13

Almanya ile Türkiye arasında ticari mübadelelerin tanzimi hakkında bugünkü tarihle imza edilmiş bulunan Anlaşmaya tevfikân iki memlekettten birine kredi ile ithal edilmiş olan mallar bedeli işbu Anlaşmanın hitamından sonra 3 ncü ve 4 ncü maddelerde derpiş edilen (A) hesaplarına yatırılmakta devam edilecektir.

İşbu Anlaşmanın hitamından veya her ahdi senenin sonunda iki memlekettten birinin (A) hesabında muhtemel olarak kalacak matlup bakiyesi, Türkiye ile Almanya arasında ticari mübadelelerin tanzimi hakkında bugünkü tarihle imza edilmiş bulunan Anlaşmanın 2 ncı maddesine tevfikân münakit ve o devreye müteallik Anlaşma hükümleri dairesinde istimal olunacaktır.

Madde — 14

İşbu Anlaşma, ticari münasebetlerin tanzimi hakkında bugünkü tarihle imza edilmiş olan Anlaşma ile aynı tarihte meriyete girecek ve aynı meriyet müddetini haiz olacaktır.

Ankara'da 18 nisan 1943 te, Türkçe ve Almanca her iki dil için ikişer aslı nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Franz Von Papen
Carl Clodius

N. Menemencioğlu
B. Z. Sanus

Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 30 . III . 1944 ve 1/103
Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cumhuriyet Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası : 31 . III . 1944 ve 4/235
Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları : Cilt Sayfa
3 2
8 64,70:71,85:86,86,93:96